

Bodemstructuur Flevoland niet op orde

JOOST DE LA COURT

FLEVOLAND - Niet een laag humusgehalte is in Flevoland de verklaring voor teruglopende opbrengsten. Het probleem ligt meer bij de verslechterde bodemstructuur. Dat is de boodschap van bodemkundige Everhard van Essen van adviesbureau Aequator Groen en Ruimte op een bijeenkomst van Genootschap Flevo.

ACHTERGROND

Intensivering van het grondgebruik, schaalvergroting, zwaardere machines, een veranderend bodemleven, verdichting, slemp en verstuiwen, allemaal dragen ze bij aan verminderde opbrengsten. Flevolandse boeren maken zich daar zorgen over: ze halen lang niet altijd meer de opbrengsten van voorheen. In het kader van het Actieplan Bodem en Water wordt gezocht naar verklaringen en mogelijke oplossingen.

Sommige boeren gooien het roer om en extensiveren, bleek dinsdag op de bijeenkomst 'Flevolandse bodem op een keerpunt' in Lelystad. Anderen slaan de hand aan de ploeg en voeren een diepe grondbewerking uit om de bodemstructuur te verbeteren. Bodemkundige Van Essen waarschuwt daar niet te snel op terug te grijpen; een dergelijke verstoring van de diepere lagen zou op termijn ook nadelig kunnen uitpakken.

Van Essen heeft inmiddels in Flevoland talloze profielen gegraven en wijst bodemverdichting aan als de grootste boosdoener. 'Er is vaak een dunne rulle laag van circa 25 centimeter, tot net onder de bouwvoor. De rest is kluit of zelfs verkit. De ondergrond is dan alleen nog met geweld open te breken.'

VERONTRUSTEND

Een behoorlijke ploegzool geeft volgens Van Essen stress bij de plant om die te doorwortelen. Daarnaast gaat de waterhuishouding achteruit en is veel humus onbereikbaar. Hij schat dat inmiddels 45 tot 60 procent van de Flevolandse bodem ernstig is verdicht. 'Dat is aanmerkelijk en verontrustend.'

Diepploegen in Flevoland.

Foto: Dirk-Jan Vliek

Dat probleem is overigens niet uniek voor de polders. In veel akkerbouwgebieden elders ligt het percentage verdichting rond de 50 procent.

De problemen met bodemverdichting worden in de ogen van Van Essen vooral veroorzaakt door de wiellast. Die neemt volgens hem ondanks bredere banden, lagere bandendruk en soms het gebruik van rupsen nog steeds toe.

'In plaats van groot, groter, grootst zouden we moeten nadenken hoe het anders kan. Robotica en rupsen kunnen een oplossing bieden, maar niet op de korte termijn.'

Dat de oorzaak voor de verminderde opbrengsten in Flevoland alleen zou liggen aan een tekort aan organische stof, noemt Van Essen een misverstand. 'Iedereen denkt dat het terugloopt, toch neemt het toe.' De statistieken op basis van bodemonsters tonen aan dat het gehalte ieder jaar nog licht toeneemt; van 2,4

procent in 1976 tot gemiddeld 3,4 procent in 2014.

Daarnaast blijft de bodemdaling in zuidelijk Flevoland en rond Emmeloord en Schokland verantwoordelijk voor verminderde opbrengsten tot circa 20 procent. Van Essen: 'Bodemdaling is een sluipmoordenaar. Als ook het peil niet meer is aan te passen, heeft dat vergaande consequenties. Dan rest slechts het omzetten van bouwland naar grasland.'

Onderzoek naar oorzaken voor opbrengstvermindering door studen-

ten van Wageningen UR levert geen eenduidige verklaring op. Wel zijn er sterke aanwijzingen. De steeds nauwere bouwplannen leveren volgens hen een bijdrage aan het meer optreden van ziekteverwekkers, waardoor aantastingen als witrot een kans krijgen. 'Soms loopt de strategie van de boer niet gelijk op met het belang van een goede bodem', stelt student Rens Geerse vast.

Van Essen is het met hem eens. 'Er zit iets niet goed, al weten we nog niet precies wat. Duidelijk is dat

de bodemstructuur niet op orde is, terwijl het met de vruchtbaarheid wel goed zit.' Hij raadt boeren aan bedachtzaam te zijn op een daling van fosfaat en ph. 'Verder weten we nog weinig van het bodemleven. Je moet dus goed blijven nadenken hoe je het doet en wat voor bodem je ervoor terugkrijgt.'

Voorzitter Arnold Michielsens van LTO Noord Flevoland kent nog een oorzaak die bijdraagt aan de bodemverslechtering: boeren zijn in toenemende mate genooddaakt te mikken op de korte termijn. De jongste aanpassingen in het pachtstelsel maken kortlopende pachtcontracten mogelijk op basis van vrije inschrijving. Boeren voelen zich daardoor gedwongen in korte tijd zo veel mogelijk profijt uit de bodem te halen zonder dat ze worden aangezet tot investeren. 'Een tussenvorm tussen reguliere en de geliberaliseerde pacht zou daar al verbetering in kunnen brengen.'

Akkerbouwers zoeken oplossing in ander bouwplan

Akkerbouwer Johan Werkmans uit Dron-ten deelt de zorgen over de Flevolandse bodem. 'Ik zag de grond achteruitgaan. Die wordt ook steeds moeilijker om te bewerken, en het bodemleven is laag. Dat vind ik verontrustend.' Om te kunnen blijven boeren zoekt hij het in extensivering. Hij stapte met intensieve gewassen als peen

en ging over naar een één-op-vijf bouwplan.

Ook Marien Verhage uit Emmeloord nam afscheid van intensieve gewassen. Hij mikt op de pootaardappelteelt en huurt land bij melkveehouders. 'Door met grond bezig te zijn en bodemonsters te nemen ben ik me meer bewust van de keuzes.'